EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 10. 4. 2019
COM(2019) 174 final

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Tretia výročná správa o nástroji pre utečencov v Turecku

Obsah

1. Úvod ... 3
1.1. Turecko a utečenecká kríza ... 3
1.2. Reakcia EÚ na krízu a zriadenie nástroja ... 3
2. Fungovanie nástroja ... 5
3. Kapacita, trvanie a povaha financovania ... 6
4. Druhá tranža nástroja ... 7
Programovanie ... 7
5. Vykonávanie nástroja ... 8
5.1. Humanitárna pomoc ... 9
5.2. Rozvojová pomoc ... 10
6. Monitorovanie a hodnotenie ... 14
7. Audit ... 16
8. Komunikácia a zviditeľnenie ... 16
9. Záver a ďalšie kroky ... 17

1. Úvod

V súlade s článkom 8 ods. 1 rozhodnutia Komisie z 24. novembra 2015[1] o koordinácii činností Únie a členských štátov prostredníctvom koordinačného mechanizmu (ďalej len „rozhodnutie“) Komisia pravidelne informuje Európsky parlament a Radu o vykonávaní nástroja pre utečencov v Turecku (ďalej len „nástroj“). V článku 8 ods. 2 rozhodnutia sa stanovuje, že Komisia každoročne podáva správu Európskemu parlamentu a Rade o vykonávaní nástroja. Prvá výročná správa o nástroji bola uverejnená v marci 2017[2]. Opisovalo sa v nej fungovanie nástroja, prvé opatrenia prijaté vzhľadom na jeho vykonávanie, monitorovanie, systém hodnotenia, ako aj súvisiace komunikačné činnosti. Druhá správa bola uverejnená v marci 2018[3].

1.1. Turecko a utečenecká kríza

Turecko je vzhľadom na svoju zemepisnú polohu významnou krajinou prijatia a tranzitu pre utečencov a migrantov. V dôsledku nebývalého počtu osôb prichádzajúcich do Turecka najmä vzhľadom na konflikty v Sýrii a Iraku táto krajina zabezpečila pobyt pre viac ako 4 milióny utečencov a migrantov, čo je najvyšší počet na svete. Tento počet zahŕňa 3,6 milióna registrovaných sýrskych utečencov[4], z ktorých približne 155 000 žije v 13 táboroch zriadených tureckou vládou, a viac ako 296 000 registrovaných utečencov a žiadateľov o azyl najmä z Afganistanu, Iraku, Iránu a Somálska[5]. Hoci Turecko naďalej vynakladá chvályhodné úsilie na to, aby prijalo a podporovalo vysoký počet utečencov a migrantov a zabezpečilo im pobyt, tieto počty mali na hostiteľské komunity významný vplyv.

1.2. Reakcia EÚ na krízu a zriadenie nástroja

Európska únia a jej členské štáty sa v roku 2015 rozhodli zvýšiť svoju politickú a finančnú angažovanosť na podporu Turecka v jeho úsilí prijímať utečencov. V rámci vyhlásenia EÚ a Turecka[6] z 18. marca 2016 (ďalej len „vyhlásenie“) sa dohodla komplexná spolupráca EÚ a Turecka založená na spoločnej zodpovednosti, vzájomných záväzkoch a dosahovaní cieľov. Na stretnutí hláv štátov alebo predsedov vlád s Tureckom 29. novembra 2015 bol aktivovaný spoločný akčný plán EÚ a Turecka[7] na pomoc Turecku pri zvládaní dôsledkov konfliktu v Sýrii.

---

[1] Rozhodnutie Komisie C(2015) 9500 z 24. novembra 2015 o koordinácii činností Únie a členských štátov prostredníctvom koordinačného mechanizmu – utečeneckého nástroja pre Turecko, zmenené rozhodnutím Komisie C(2016) 855 z 10. februára 2016.

[2] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/170302_facility_for_refugees_in_turkey_first_annual_report.pdf.

[3] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/14032018_facility_for_refugees_in_turkey_second_annual_report.pdf.

[4] K 29. novembru 2018 bolo zaregistrovaných 3 607 563 „Sýrčanov, na ktorých sa vzťahuje dočasná ochrana“, zdroj: turecké generálne riaditeľstvo pre riadenie migrácie: http://www.goc.gov.tr/icerik6/temporary-protection_915_1024_4748_icerik

[5] Osobitosť tureckého azylového systému je spojená so skutočnosťou, že táto krajina podpísala Newyorský protokol z roku 1967 k Ženevskému dohovoru z roku 1951 s výhradou. Veľká väčšina utečencov v Turecku preto nemôže požiadať o plnohodnotné postavenie utečenca, ale len o „podmienečné postavenie utečenca“, ktorým sa v prípade jeho udelenia obmedzuje pobyt v krajine do okamihu, keď sa uznaný utečenec „presídli do tretej krajiny“.

[6] http://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/

[7] http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5860_fr.htm

Komisia v reakcii na žiadosť členských štátov EÚ o ďalšie značné finančné prostriedky na podporu utečencov v Turecku zriadila 24. novembra 2015 nástroj pre utečencov v Turecku[8]. Nástroj je mechanizmom na koordinovanie mobilizácie zdrojov vyčlenených z rozpočtu EÚ aj dodatočných príspevkov členských štátov začlenených do rozpočtu EÚ ako vonkajšie pripísané príjmy. Príspevky dosahujú celkovú výšku 6 miliárd EUR, pričom na roky 2016 – 2017 boli viazané finančné prostriedky vo výške 3 miliardy EUR a na obdobie rokov 2018 – 2019 boli viazané ďalšie 3 miliardy EUR. EÚ a členské štáty v reakcii na sýrsku krízu spoločne zmobilizovali od roku 2011 takmer 10,4 miliardy EUR, z toho 4,8 miliardy EUR z rozpočtu EÚ.

Tento nástroj dopĺňa a zvyšuje existujúce finančné prostriedky EÚ z Regionálneho trustového fondu EÚ zriadeného v reakcii na krízu v Sýrii[9](trustový fond EÚ), nástroja na podporu stability a mieru a národných programov nástroja predvstupovej pomoci, ktoré prispeli k spolupráci s kľúčovými partnermi v záležitostiach súvisiacich s utečencami. Zároveň dopĺňa európsky nástroj pre demokraciu a ľudské práva[10].

Vykonávanie vyhlásenia EÚ a Turecka zohrávalo aj počas roka 2018 kľúčovú úlohu v zabezpečovaní účinného spoločného riešenia problému migrácie Európskou úniou a Tureckom. Vyhlásenie naďalej prináša konkrétne výsledky v znižovaní neoprávnených a nebezpečných prekročení hraníc a v záchrane životov v Egejskom mori.

V roku 2018 prišlo z Turecka do EÚ celkovo 50 789 osôb, čo v porovnaní s rokom 2017, keď prišlo 41 720 osôb, znamená nárast o 22 %. Uvedený počet zahŕňa 47 939 príchodov do Grécka (z toho 32 141 osôb po mori a 15 798 po súši), 2 383 príchodov do Talianska, 349 príchodov do Bulharska a 118 príchodov na člnoch z Turecka do oblastí kontrolovaných vládou Cypru. Celkový počet príchodov z Turecka do EÚ v roku 2019 (k 5. marcu 2019) je 5 094, v porovnaní s 3 153 príchodmi v rovnakom období minulého roka. Zahŕňa to 5 054 príchodov do Grécka (3 509 po mori a 1 545 po súši) a 40 príchodov do Bulharska[11]. Podľa Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM) v roku 2019 dosiaľ prišli o život vo východnom Stredozemí traja migranti (174 osôb prišlo o život v roku 2018, 62 v roku 2017 a 434 v roku 2016).

Presídľovanie z Turecka do EÚ podľa systému jeden za jedného stanoveného vo vyhlásení[12] pokračuje. Od 4. apríla 2016 bolo presídlených spolu 20 002 osôb, z toho 1 362 osôb v roku 2019, 6 929 osôb v roku 2018 a 8 975 osôb v roku 2017. Pokiaľ ide o dobrovoľný systém prijímania osôb z humanitárnych dôvodov, v nadväznosti na schválenie štandardných operačných postupov v decembri 2017 sa zaviedli všetky prvky a podmienky na aktiváciu systému, ako sa uvádza vo vyhlásení.

Úplné a sústavné vykonávanie vyhlásenia si vyžaduje trvalé úsilie a politické odhodlanie všetkých strán.

[8] Rozhodnutie Komisie C(2016) 855 final z 10. 2. 2016 o nástroji pre utečencov v Turecku, ktorým sa mení rozhodnutie Komisie C(2015) 9500 z 24. 11. 2015.
[9] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/neighbourhood/countries/syria/madad_en.
[10] https://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/eidhr_en.htm_en.
[11] Údaje o príchodoch poskytli členské štáty EÚ a Európska agentúra pre pohraničnú a pobrežnú stráž.
[12] Podľa vyhlásenia EÚ a Turecka platí, že za každého Sýrčana, ktorý bude z gréckych ostrovov vrátený do Turecka, bude iný Sýrčan presídlený z Turecka do EÚ, pričom sa zohľadnia kritériá OSN týkajúce sa zraniteľnosti.

2. Fungovanie nástroja

Nástroj je koordinačným mechanizmom, ktorý umožňuje rýchlu, účinnú a efektívnu mobilizáciu pomoci EÚ pre utečencov v Turecku. Nástroj zabezpečuje optimálnu mobilizáciu existujúcich finančných nástrojov EÚ v rámci humanitárnej alebo rozvojovej pomoci a jeho cieľom je zabezpečiť, aby boli potreby utečencov a hostiteľských komunít riešené komplexným a koordinovaným spôsobom[13].

Riadiaci výbor nástroja poskytuje strategické usmernenie týkajúce sa priorít, druhov činností, ktoré sa budú podporovať, súm, ktoré sa majú prideliť a finančných nástrojov, ktoré sa majú mobilizovať, a prípadne aj podmienok vykonávania záväzkov Turecka podľa spoločného akčného plánu EÚ a Turecka z 29. novembra 2015[14] (ďalej len „spoločný akčný plán“). Počas tretieho roka vykonávania nástroja sa uskutočnili tri zasadnutia riadiaceho výboru, a to 9. marca, 18. júna a 30. novembra 2018. Ďalšie, v poradí 12. zasadnutie riadiaceho výboru je plánované na máj 2019.

Kľúčovými zásadami pri usmerňovaní vykonávania nástroja sú rýchlosť, efektívnosť a účinnosť pri súčasnom zabezpečení správneho finančného riadenia. Rovnako dôležitá je aj udržateľnosť intervencií nástroja a spoločná zodpovednosť zo strany tureckých orgánov. Určenie prioritných oblastí pomoci vychádza z komplexného a nezávislého posúdenia potrieb[15], pričom sa osobitná pozornosť venuje zraniteľným skupinám. Posúdenie potrieb bolo aktualizované v roku 2018[16].

Nástroj koordinuje financovanie z týchto nástrojov na financovanie vonkajšej činnosti: humanitárna pomoc[17], nástroj európskeho susedstva[18], nástroj rozvojovej spolupráce[19], nástroj predvstupovej pomoci[20] a nástroj na podporu stability a mieru[21]. Opatrenia financované z rozpočtu Únie sa vykonávajú v súlade s finančnými pravidlami a nariadeniami EÚ uplatniteľnými na priame aj nepriame riadenie.

[13] Rozhodnutie Komisie C(2015) 9500 z 24. novembra 2015, článok 2 – Ciele nástroja.
[14] Pozri článok 5 ods. 1 rozhodnutia Komisie C(2015) 9500, zmeneného rozhodnutím Komisie C(2016) 855.
[15] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/2016_needs_assessment_.pdf.
[16] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf.
[17] Nariadenie Rady (ES) č. 1257/96 o humanitárnej pomoci, Ú. v. ES L 163, 2.7.1996, s. 1.
[18] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 232/2014, ktorým sa ustanovuje nástroj európskeho susedstva, Ú. v. EÚ L 77, 15.3.2014, s. 27.
[19] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 233/2014, ktorým sa ustanovuje nástroj financovania rozvojovej spolupráce, Ú. v. EÚ L 77, 15.3.2014, s. 44.
[20] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 231/2014, ktorým sa ustanovuje nástroj predvstupovej pomoci, Ú. v. EÚ L 77, 15.3.2014, s. 11.
[21] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 230/2014, ktorým sa ustanovuje nástroj na podporu stability a mieru, Ú. v. EÚ L 77, 15.3.2014, s. 1.

V rámci prvej tranže nástroja je rozdelenie finančných prostriedkov podľa jednotlivých nástrojov EÚ[22] takéto:

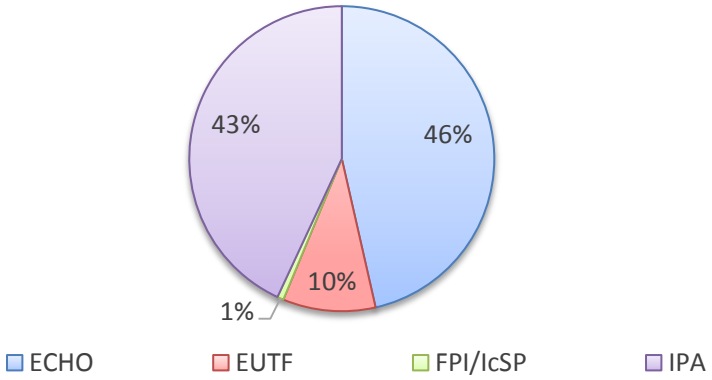

Realizácia pomoci je podmienená tým, že Turecko bude dôsledne dodržiavať záväzky stanovené v spoločnom akčnom pláne a vo vyhlásení.

3. Kapacita, trvanie a povaha financovania

Celkový rozpočet koordinovaný týmto nástrojom predstavuje 6 miliárd EUR (3 miliardy EUR na obdobie 2016 – 2017 a 3 miliardy EUR na obdobie 2018 – 2019). Prvá tranža sa mobilizovala z rozpočtu EÚ vo výške 1 miliardy EUR a z rozpočtov členských štátov vo výške 2 miliárd EUR[23]. Pokiaľ ide o druhú tranžu, poskytuje rozpočet EÚ 2 miliardy EUR a členské štáty 1 miliardu EUR[24].

Z 1 miliardy EUR z rozpočtu EÚ na obdobie 2016 – 2017 sa 250 miliónov EUR zmobilizovalo v roku 2016 a 750 miliónov EUR v roku 2017. Z 2 miliárd EUR z rozpočtu EÚ na rok 2018 sa 550 miliónov EUR zmobilizovalo v roku 2018 a zostatok sa má zmobilizovať v roku 2019.

Pokiaľ ide o prvú tranžu, členské štáty prispeli do nástroja sumou 677 miliónov EUR v roku 2016, sumou 847 miliónov EUR v roku 2017 a sumou 396 miliónov EUR v roku 2018. Zostávajúcich 80 miliónov EUR sa vyplatí v roku 2019. Pokiaľ ide o druhú tranžu, členské štáty prispeli v roku 2018 sumou 68 miliónov EUR, pričom zostávajúce platby boli naplánované na obdobie 2019 – 2023. Príspevky členských štátov sa poskytujú priamo do všeobecného rozpočtu EÚ vo forme vonkajších pripísaných príjmov podľa článku 21 ods. 2 písm. a) bodu ii) nariadenia o rozpočtových pravidlách a uvádzajú sa v rozpočtových riadkoch nástroja predvstupovej pomoci a humanitárnej pomoci.

Súlad medzi mierou platieb príspevkov členských štátov *do* nástroja a mierou vyplácania týchto príspevkov z nástroja je naďalej uspokojivý.

[22] Príspevky z nástroja európskeho susedstva boli prevedené a využité v rámci nástroja predvstupovej pomoci a príspevky z nástroja rozvojovej spolupráce boli prevedené a využité v rámci trustového fondu EÚ. V zásade sa všetky príspevky nástroja do trustového fondu EÚ (z nástroja predvstupovej pomoci a v menšej miere z nástroja rozvojovej spolupráce) realizovali ako nehumanitárna pomoc.

[23] Celkové rozdelenie príspevkov členských štátov je dostupné na adrese http://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2016/02/03/refugee-facility-for-turkey/.

[24] https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/

4. Druhá tranža nástroja

Mobilizácia prvej tranže nástroja bola úspešná. Zazmluvnili sa 3 miliardy EUR[25] v rámci rozpočtov na roky 2016 a 2017 a do konca roka 2017 boli plne k dispozícii. Vo vyhlásení EÚ a Turecka z marca 2016 sa uvádza, že keď budú tieto zdroje takmer vyčerpané a za podmienky, že sa všetky záväzky splnia, EÚ zmobilizuje ďalšie financovanie tohto nástroja vo výške ďalších troch miliárd EUR do konca roku 2018.

Vzhľadom na to, že prvé 3 miliardy EUR boli plne zazmluvnené na konci roka 2017 a s cieľom zabezpečiť kontinuitu projektov nástroja a nepretržitú podporu utečencom Komisia v marci 2018 prijala rozhodnutie o druhej sume pridelených prostriedkov na nástroj pre utečencov v Turecku s výškou 3 miliardy EUR, a to s rovnakým rozdelením príspevkov ako v prípade prvej tranže[26]. Po dohode s členskými štátmi o aktualizovanom spoločnom dohovore z 18. júla 2018 prijala Komisia 24. júla 2018 zmenené rozhodnutie, ktorým mobilizovala 2 miliardy EUR z rozpočtu Únie na roky 2018 – 2019, pričom členské štáty zabezpečili vonkajšie pripísané príjmy vo výške 1 miliardy EUR[27].

Programovanie

S cieľom nadviazať na konkrétne výsledky v súvislosti s prvou tranžou nástroja a zabezpečiť hladké a účinné pokračovanie programovania druhej tranže členské štáty na zasadnutí riadiaceho výboru v júni 2018 schválili aktualizovaný strategický koncepčný dokument[28]. V uvedenom dokumente boli zohľadnené zistenia aktualizovaného posúdenia potrieb[29], ktoré sa uskutočnilo prostredníctvom rozsiahlych konzultácií so zainteresovanými stranami v prvej polovici roka[30], ako aj ďalšie príslušné dokumenty[31].

V správe o aktualizovanom posúdení potrieb sa uvádzajú prioritné potreby a pretrvávajúce nedostatky v reakcii na utečencov a poskytujú sa cenné usmernenia pre programovanie druhej tranže nástroja. Súčasťou správy je aktualizované posúdenie, ktoré Komisia dala vypracovať v júni 2016. Skúma sa v ňom vývoj potrieb utečencov a hostiteľských komunít od roku 2016 a určujú sa oblasti, ktoré si vyžadujú ďalšiu pomoc. Dospelo sa v ňom k záveru, že kľúčovými oblasťami záujmu sú aj naďalej ochrana, základné potreby a živobytie, zdravotná starostlivosť, vzdelávanie a komunálna infraštruktúra.

V strategickom koncepčnom dokumente (ďalej len „dokument“) sa stanovuje strategický rámec pre programovanie a realizáciu druhej tranže nástroja, pričom sa osobitá pozornosť venuje začleneniu a sebestačnosti ako hlavným cieľom. V dokumente sa potvrdila potreba úzkej spolupráce medzi vládnymi, rozvojovými a humanitárnymi nástrojmi s cieľom stanoviť udržateľnejšie a trvalé riešenia v súvislosti s dlhotrvajúcou krízou a po skončení životnosti nástroja a vyplatení sumy 6 miliárd EUR. To predpokladá strategický posun od humanitárnej

[25] S výnimkou približne 20 miliónov EUR určených na priebežné administratívne výdavky, výdavky na technickú pomoc, komunikáciu, monitorovanie, hodnotenie a audit, ktoré môžu byť viazané a zazmluvnené počas celej životnosti nástroja.

[26] Rozhodnutie Komisie C(2018) 1500 final zo 14. marca 2018 o nástroji pre utečencov v Turecku, ktorým sa mení rozhodnutie Komisie C(2015) 9500, pokiaľ ide o príspevok na nástroj pre utečencov v Turecku.

[27] Rozhodnutie Komisie C(2018) 4959 final z 24. júla 2018 o nástroji pre utečencov v Turecku, ktorým sa mení rozhodnutie Komisie C(2015) 9500, pokiaľ ide o príspevok na nástroj pre utečencov v Turecku.

[28] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_facility_strategic_concept_note.pdf

[29] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf

[30] Záverečná správa o aktualizovanom posúdení potrieb bola vydaná 31. októbra 2018.

[31] Najmä oznámenie z roku 2016 s názvom „Dôstojný život“ o nútenom vysídľovaní a rozvoji [COM(2016) 234 final] a priložené závery Rady o prístupe EÚ k nútenému vysídľovaniu a rozvoju, máj 2016

pomoci k rozvojovej pomoci v rámci nástroja. Osobitná pozornosť by sa mala venovať poskytovaniu udržateľnej sociálno-ekonomickej podpory a príležitostí na živobytie, ako aj posilňovaniu schopnosti hostiteľských komunít prijať utečencov a zároveň podporovať sociálnu súdržnosť. Turecké orgány a Komisia vynaložia úsilie na zabezpečenie udržateľnosti projektov nástroja po skončení jeho platnosti. Okrem toho sa turecký národný systém bude musieť pripraviť na to, že preberie vykonávanie pomoci fondov nástroja, aby boli zaistené udržateľné riešenia a spravodlivý prístup k právam a službám.

Cieľom programovania druhej tranže je zohľadniť odporúčania uvedené v osobitnej správe Európskeho dvora audítorov o nástroji[32], ktorá bola vydaná v novembri 2018 (pozri aj oddiel s názvom Audit ďalej v texte). Európsky dvor audítorov kladie osobitný dôraz na potrebu spoločnej stratégie pre mobilizáciu zložky nástroja zameranej na humanitárnu a rozvojovú pomoc, aby bolo možné predvídať prechod financovania z nástroja na vnútroštátne orgány a zabezpečiť udržateľnosť výsledkov nástroja po skončení životnosti nástroja.

Ako prvý krok pri mobilizácii dodatočnej podpory v rámci druhej tranže nástroja Komisia v júli 2018 po konzultácii s riadiacim výborom nástroja predvstupovej pomoci (IPA) prijala osobitné opatrenie týkajúce sa vzdelávania. V rámci osobitného opatrenia bolo pridelených 400 miliónov EUR na nepretržitý prístup utečencov ku kvalitnému vzdelávaniu[33]. Cieľom je ďalej zlepšovať prístup ku kvalitatívnym a inkluzívnym vzdelávacím službám pre utečencov, ktorí žijú v Turecku, vrátane dospelých, a podporiť ich začlenenie do tureckého vzdelávacieho systému, a tým podporiť sociálnu súdržnosť. Opatrenie nadväzuje na predchádzajúcu podporu v oblasti vzdelávania, konkrétne na prvý priamy grant pre ministerstvo národného vzdelávania „Podpora integrácie sýrskych detí do tureckého vzdelávacieho systému“ (PICTES) vo výške 300 miliónov EUR.

Osobitné opatrenie bolo zmenené v novembri 2018 s cieľom zahrnúť dodatočné financovanie veľmi potrebnej školskej infraštruktúry vo výške 100 miliónov EUR, aby bolo možné pokryť potreby súvisiace s učebňami a vzdelávacími priestormi[34]. V decembri 2018 boli vyhlásené dve výzvy na vyjadrenie záujmu v oblasti sociálno-ekonomickej podpory, na ktorú bolo pridelených 465 miliónov EUR, a komunálnej infraštruktúry, na ktorú bolo pridelených 380 miliónov EUR. Komisia spustila svoj plán vykonávania humanitárnej pomoci[35] na rok 2018, v ktorom pre humanitárnu zložku nástroja určila dostupné finančné prostriedky a potenciálnych partnerov. Súbežne pokračovali prípravy na ďalšiu pomoc v oblasti sociálno-ekonomickej podpory a zdravotnej starostlivosti a mali by sa potvrdiť v priebehu druhého štvrťroka 2019, pričom sa osobitná pozornosť venovala zabezpečeniu prechodu z hotovostnej podpory k sebestačnosti a aktívnej účasti na trhu práce.

5. Vykonávanie nástroja

Nástroj sa vykonáva vo forme humanitárnej a rozvojovej pomoci, pričom na tieto zložky bolo v rámci prvej tranže pridelených približne 1,4 miliardy EUR a 1,6 miliardy EUR.

Humanitárna pomoc je určená najzraniteľnejším utečencom, a to formou poskytovania predvídateľnej a dôstojnej podpory zameranej na základné potreby a ochranu. Zameriava sa aj na riešenie nedostatkov pri poskytovaní služieb prostredníctvom špecializovaných agentúr a partnerov v oblasti zdravotníctva a vzdelávania v núdzových situáciách.

[32] Správa Európskeho dvora audítorov: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_27/SR_TRF_SK.pdf.
[33] Osobitné opatrenie v oblasti vzdelávania C(2018) 4960 final z 24. júla 2018.
[34] Zmenené osobitné opatrenie v oblasti vzdelávania C(2018) 8254 final z 11. decembra 2018.
[35] https://ec.europa.eu/echo/sites/echo-site/files/echo_tur_bud_2018_91000_v2.pdf.

Rozvojová pomoc je určená na pokrytie dlhodobých potrieb v oblasti zdravotnej starostlivosti, vzdelávania a sociálno-ekonomického rozvoja utečencov, najmä pokiaľ ide o prístup k verejným službám a príležitostiam na živobytie. Zameriava sa aj na zraniteľné skupiny a do intervencií sa zahŕňa rodový rozmer, príkladom je ochrana žien a dievčat pred sexuálnym a rodovo motivovaným násilím a lepší prístup k zdravotnej starostlivosti v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia.

Osobitná pozornosť sa venuje utečencom a žiadateľom o azyl, ktorí nepochádzajú zo Sýrie. Cieľom intervencií nástroja je vždy zahrnúť miestne komunity prijímajúce utečencov.

Suma 3 miliardy EUR v rámci prvej tranže nástroja na obdobie 2016 – 2017 bola plne viazaná a zazmluvnená[36], pričom sa realizovalo 72 projektov, ktoré priniesli konkrétne výsledky. Na konci roka 2018 bolo z 3 miliárd EUR vyplatených viac ako 2,072 miliardy EUR, pričom zostatok mal byť vyplatený počas realizácie projektov nástroja do polovice roka 2021.

Úplné údaje je možné získať z online tabuľky projektov[37].

Zo sumy 3 miliardy EUR v rámci druhej tranže nástroja na roky 2018 – 2019 boli k februáru 2019 viazané 1,2 miliardy EUR, pričom na konci roka 2018 bolo zazmluvnených 450 miliónov EUR a vyplatených 150 miliónov EUR.

Pomoc z nástroja sa mobilizuje v celom Turecku, najviac sa však sústreďuje v desiatich najviac postihnutých provinciách – Istanbul, Sanliurfa, Hatay, Gaziantep, Mersin, Adana, Bursa, Kilis, Izmir a Kahramanmaras[38]. Pomoc z nástroja sa zvyčajne poskytuje najmä utečencom a migrantom mimo táborov.

5.1. Humanitárna pomoc

Humanitárna pomoc EÚ sa riadi Európskym konsenzom o humanitárnej pomoci z roku 2007[39], v ktorom sa stanovuje, že EÚ ako humanitárny aktér dodržiava humanitárne zásady ľudskosti, neutrality, nestrannosti a nezávislosti, ako sa uvádza v článku 214 ZFEÚ a v nariadení o humanitárnej pomoci (č. 1257/96)[40], [41].

Z humanitárnej zložky nástroja bolo v rámci prvej tranže pridelených 1,389 miliardy EUR, pričom na všetkých 45 humanitárnych projektov boli uzavreté zmluvy s 19 partnermi, ktorých cieľom je pokryť zabezpečenie základných potrieb, ochrany, vzdelávania a zdravotnej starostlivosti pre najzraniteľnejších utečencov v Turecku. Dosiaľ bolo uhradených 1,11 miliardy EUR, ktoré boli prínosné pre spolu 1 561 940 utečencov[42]. V rámci druhej tranže bolo doteraz pridelených 690 miliónov EUR na základné potreby, ochranu, vzdelávanie a zdravotnú starostlivosť. V roku 2018 boli uzavreté zmluvy na 11 projektov pokrytých prvou sumou 50 miliónov EUR, a to v oblasti zdravotnej starostlivosti a ochrany. Plán vykonávania

[36] S výnimkou približne 20 miliónov EUR určených na priebežné administratívne výdavky, výdavky na technickú pomoc, komunikáciu, monitorovanie, hodnotenie a audit, ktoré môžu byť viazané a zazmluvnené počas celej životnosti nástroja.
[37] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/facility_table.pdf.
[38] Rozdelenie sýrskych utečencov podľa provincií je k dispozícii na adrese: http://www.goc.gov.tr/icerik6/temporary-protection_915_1024_4748_icerik
[39] Spoločné vyhlásenie Rady a zástupcov vlád členských štátov.
[40] Nariadenie Rady (ES) č. 1257/96 z 20. júna 1996 o humanitárnej pomoci.
[41] Humanitárna pomoc Európskej komisie vychádza z ročných plánov vykonávania humanitárnej pomoci pre jednotlivé krajiny. Rámec pre spoluprácu medzi Komisiou a jej partnermi v oblasti humanitárnej pomoci je zriadený prostredníctvom finančných a administratívnych rámcových dohôd Komisie s medzinárodnými organizáciami a rámcových dohôd o partnerstve s mimovládnymi organizáciami.
[42] Vrátane utečencov, ktorým bola poskytnutá pomoc z núdzovej záchrannej sociálnej siete a z predchádzajúcich podobných programov.

humanitárnej pomoci na rok 2018 zahŕňal 51,17 milióna EUR z financovania humanitárnej pomoci v rámci nástroja (50 miliónov EUR z druhej tranže a 1,17 milióna EUR presunutých z nevyčerpaných prostriedkov v rámci projektov prvej tranže)[43]. Ďalej sú uvedené niektoré hlavné úspechy humanitárnej pomoci nástroja dosiahnuté v roku 2018[44].

Núdzová záchranná sociálna sieť

EÚ naďalej rieši potreby utečencov s vysokou sociálno-ekonomickou zraniteľnosťou prostredníctvom núdzovej záchrannej sociálnej siete. Ide o program humanitárnej sociálnej pomoci spočívajúci v debetnej karte, z ktorej je zraniteľným utečencom priamo mesačne poskytovaná hotovosť na rôzne účely a bez obmedzenia. K januáru 2019 využívalo mesačné hotovostné prevody prostredníctvom tohto programu viac než 1,5 milióna príjemcov.

Vzdelávanie v núdzových situáciách

EÚ aj naďalej uľahčuje prístup utečencov k systémom formálneho vzdelávania znižovaním prekážok a poskytovaním prostriedkov na to, aby ohrozené deti mohli chodiť do školy. Program podmienečného prevodu hotovosti na vzdelávanie, ktorý bol spustený v roku 2017[45], je dosiaľ najväčším programom financovaným EÚ v oblasti vzdelávania v núdzových situáciách a prekonáva svoje pôvodné ciele. K februáru 2019 bola poskytnutá podpora z programu podmienečného prevodu hotovosti na vzdelávanie rodinám viac než 470 000 detí navštevujúcich školu. Okrem toho k decembru 2018 v priemere 6 768 detí mesačne využívalo podporu vo forme dopravy do školy a 9 267 detí utečencov absolvovalo neformálne vzdelávanie. Tieto činnosti zahŕňajú poskytovanie neformálnych vzdelávacích kurzov v turečtine a/alebo arabčine, programy intenzívneho vyučovania, iniciatívy domáceho vzdelávania a kluby domácich úloh. Tieto programy uľahčia deťom zaradenie do formálneho vzdelávania na stupni primeranom ich veku.

Zdravotná starostlivosť

EÚ sa zameriava na riešenie potenciálnych nedostatkov pri poskytovaní služieb primárnej zdravotnej starostlivosti, ako aj na poskytovanie služieb, ktoré utečenci a iné príslušné osoby obzvlášť potrebujú. Od vzniku nástroja do októbra 2018 bolo v oblastiach s vysokým počtom utečencov poskytnutých spolu 873 365 konzultácií v oblasti primárnej zdravotnej starostlivosti. Okrem toho 40 705 tehotných žien využilo spolu 84 714 konzultácií v rámci prenatálnej starostlivosti (ANC), 105 315 utečencom bola poskytnutá starostlivosť o duševné zdravie a psychologicko-sociálna podpora a 13 075 utečencov využilo pooperačné a rehabilitačné služby.

Ochrana

EÚ naďalej financuje projekty na podporu prístupu utečencov k registrácii a službám a na riešenie potrieb rizikových skupín a jednotlivcov. Napríklad turecké generálne riaditeľstvo pre riadenie migrácie s podporou nástroja overilo údaje týkajúce sa viac ako 2,6 milióna utečencov žijúcich v Turecku.

5.2. Rozvojová pomoc

V rámci rozvojovej zložky nástroja sa pri realizácii 26 projektov, na ktoré boli uzavreté zmluvy v rámci prvej tranže, naďalej dosahuje dobrý pokrok a dve zmluvy už boli dokončené.

[43] K dispozícii na adrese: https://ec.europa.eu/echo/financing-decisions-hips-2018_en
[44] Utečenci mohli dostať viac ako jednu službu a v celkových údajoch nie je zohľadnené prekrývanie.
[45] https://ec.europa.eu/echo/blog/turkey-conditional-cash-transfer-education-programme-increases-school-attendance-syrian-and_en

Prostriedky vyplatené vykonávajúcim partnerom dosiahli 943 miliónov EUR z celkovej sumy 1,6 miliardy EUR pridelenej na rozvojovú pomoc v rámci prvej tranže[46]. V rámci druhej tranže nástroja bolo zazmluvnených 400 miliónov EUR na pokračovanie činností, ktoré vedú k zlepšeniu prístupu utečencov, ktorí žijú v Turecku, ku kvalitnému inkluzívnemu vzdelávaniu, ako aj na podporu ich integrácie do tureckého vzdelávacieho systému a podporu sociálnej súdržnosti. Okrem toho sa vyčlenilo 100 miliónov EUR na podporu školskej infraštruktúry, aby bolo možné pokryť potreby súvisiace s učebňami a vzdelávacími priestormi. V oblasti sociálno-ekonomickej podpory bolo pridelených 465 miliónov EUR a v rámci komunálnej infraštruktúry bolo pridelených 380 miliónov EUR.

Okrem pridelených prostriedkov spravovaných priamo prostredníctvom nástroja predvstupovej pomoci[47] sa v rozvojovej časti nástroja podporuje rad opatrení vychádzajúcich zdola nahor, a to prostredníctvom 15 projektov v celkovej výške 293 miliónov EUR z Regionálneho trustového fondu EÚ zriadeného v reakcii na krízu v Sýrii.

Rozdelenie prostriedkov v rámci nehumanitárnej zložky nástroja podľa prioritnej oblasti je takéto:

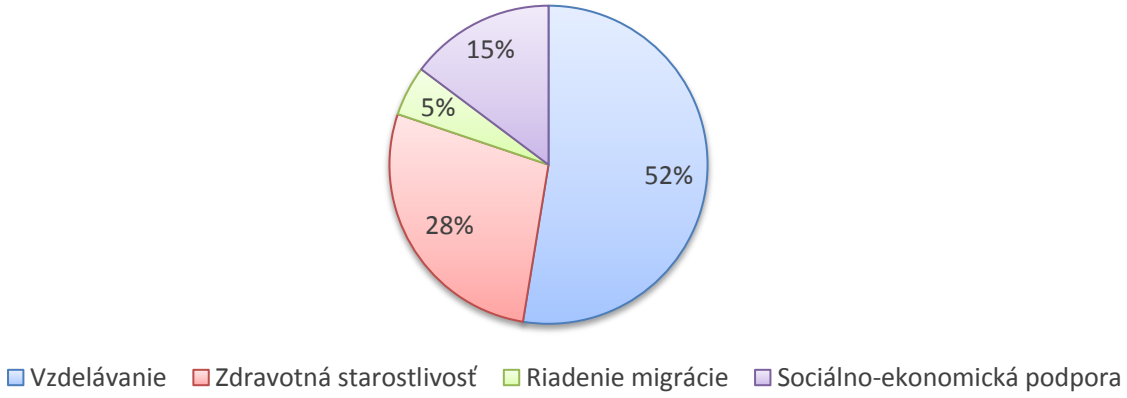

Vzdelávanie

EÚ podporuje všetky stupne vzdelávacieho systému od raného detstva po vysokoškolské vzdelávanie, aby táto generácia mladých ľudí nebola stratená.

Počas školského roka 2018 pokračovala realizácia projektu PICTES[48], ktorého cieľom je integrácia sýrskych detí do tureckého vzdelávacieho systému a ktorý je financovaný prostredníctvom priameho grantu vo výške 300 miliónov EUR poskytnutého tureckému ministerstvu národného vzdelávania a v mnohých oblastiach prekonal cieľové ukazovatele tejto činnosti. Napríklad výučba tureckého jazyka bola ukončená jazykovou skúškou, ktorú do konca septembra 2018 absolvovalo takmer 400 000 študentov. Spolu viac ako 16 000 študentom sa poskytlo doučovanie a viac ako 43 000 študentom priebežné doučovanie. Do konca septembra 2018 bolo v rámci uvedeného projektu vyškolených viac ako 19 000 učiteľov a administratívnych pracovníkov ministerstva školstva. Tieto činnosti budú

[46] Tento údaj zahŕňa aj sumy vyplatené v rámci projektov, ktoré vykonáva Regionálny trustový fond EÚ zriadený v reakcii na krízu v Sýrii, ktoré však ešte neboli vyúčtované z rozpočtu EÚ.
[47] V rámci nástroja sa finančné prostriedky z nástroja predvstupovej pomoci spravujú v súlade s pravidlami pre vonkajšiu činnosť, ktoré sú uvedené v druhej časti hlavy IV nariadenia o rozpočtových pravidlách a pravidlách jeho uplatňovania. Podrobnejšie informácie sú uvedené v druhej výročnej správe o nástroji.
[48] Skratka PICTES znamená *Promoting Integration of Syrian children into Turkish Education System* (podpora integrácie sýrskych detí do tureckého vzdelávacieho systému). Ide o priamy grant vo výške 300 miliónov EUR, realizovaný tureckým ministerstvom národného vzdelávania, ktorým sa má podporiť integrácia sýrskych detí do tureckého vzdelávacieho systému.

pokračovať v rámci zmluvy PIKTES II[49], ktorá bola podpísaná v decembri 2018. Vďaka tomuto opatreniu v celkovej hodnote 400 miliónov EUR budú deti utečencov žijúcich v Turecku mať počas ďalších troch školských rokov prístup ku kvalitnému a inkluzívnemu vzdelávaniu. PIKTES II bude podporovať integráciu detí do tureckého vzdelávacieho systému a zároveň bude podnecovať sociálnu súdržnosť aj pre dospelých. Druhým opatrením vo výške 100 miliónov EUR sa rozšíria intervencie do školskej infraštruktúry v oblastiach s vysokou koncentráciou utečencov. Pokračuje výstavba škôl v rámci existujúcich programov. Prebieha výstavba 136 škôl s pevnou konštrukciou a 50 montovaných škôl. Do decembra 2018 bolo dokončených 33 montovaných škôl. Takisto značne pokročila výstavba troch škôl s pevnou konštrukciou.

Okrem toho bolo k decembru 2018 podporovaných prostredníctvom mesačných stimulov takmer 6 000 sýrskych dobrovoľných učiteľov a viac ako 14 000 detí využilo možnosť komunitného a domáceho vzdelávania v ranom detstve.

V rámci zabezpečenia príležitostí pre utečencov v oblasti vysokoškolského vzdelávania dostáva 476 študentov prostredníctvom troch projektov vysokoškolské štipendium, pričom v akademickom roku 2019 sa očakáva zvýšenie počtu podporovaných žiakov.

Zdravotná starostlivosť

Hlavným pilierom pomoci v prioritnej oblasti zdravotnej starostlivosti je projekt SIHHAT[50] predstavujúci priamy grant pre turecké ministerstvo zdravotníctva vo výške 300 miliónov EUR, ktorého cieľom je zabezpečiť prístup utečencov k službám zdravotnej starostlivosti. K decembru 2018 je vďaka intervenciám v rámci nástroja zamestnaných 2 569 zdravotníckych pracovníkov[51] (69 % z nich sú sýrski utečenci) a poskytujú služby v 178 zdravotníckych zariadeniach pre migrantov, z ktorých 45 sú rozšírené zdravotnícke zariadenia pre migrantov, ktoré poskytujú základné sekundárne služby zdravotníckej starostlivosti. Pokračuje aj realizácia projektov v oblasti zdravotnej infraštruktúry, pričom prebiehajú výberové konania na výstavbu dvoch štátnych nemocníc (v provinciách Kilis a Hatay), ktoré by mali byť sprevádzkované v júni 2021 a mali by poskytnúť celkovo 500 lôžok.

Sociálno-ekonomická podpora

Pri integrácii utečencov do tureckej spoločnosti zohráva rozhodujúcu úlohu práca na účely živobytia a sociálno-ekonomická podpora, ktorá takisto prispieva k veľmi potrebnej sociálnej a hospodárskej súdržnosti. Keďže hlavnou prekážkou účinnej integrácie je jazyková bariéra, nástroj poskytuje utečencom výučbu tureckého jazyka. Celková podpora v rámci prvej tranže nástroja dosiahla 196,6 milióna EUR, a to prostredníctvom ôsmich projektov[52]. Podpora v tejto oblasti by sa mala výrazne zvýšiť v rámci druhej tranže, aby sa zabezpečila udržateľnosť a ďalšia integrácia. V decembri 2018 bola vyhlásená výzva na vyjadrenie

[49] Skratka PIKTES znamená *Promoting Integration of Syrian Kids into Turkish Education System* (podpora integrácie sýrskych detí do tureckého vzdelávacieho systému). Ide o priamy grant vo výške 400 miliónov EUR realizovaný s tureckým ministerstvom národného vzdelávania, ktorým sa má podporiť integrácia sýrskych detí do tureckého vzdelávacieho systému.

[50] Skratka SIHHAT znamená *Improving the health status of the Syrian population under temporary protection and related services*, (zlepšenie zdravotného stavu sýrskeho obyvateľstva pod dočasnou ochranou a súvisiace služby), ktoré poskytujú turecké orgány .

[51] 118 špecialistov, 482 lekárov, 754 pôrodných asistentiek/zdravotných sestier, 892 dvojjazyčných sprievodcov pre pacientov, 323 pomocných pracovníkov.

[52] Pozri tabuľku projektov na webovom sídle NEAR, ktorá nezahŕňa projekty v oblasti vzdelávania a sociálno-ekonomickej podpory

záujmu v oblasti sociálno-ekonomickej podpory[53], v rámci ktorej sa vyčlenilo 465 miliónov EUR na projekty, ktoré by mali motivovať utečencov k odolnosti a sebestačnosti.

V rámci projektu vo výške 50 miliónov EUR, ktorý realizuje banka *Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW)*, sa utečencom a tureckým mladistvým poskytuje lepší prístup k inkluzívnemu kvalitnému odbornému vzdelávaniu a odbornej príprave v učebných odboroch s vysokým dopytom na trhu práce. Zároveň sa projekt Svetovej banky vo výške 50 miliónov EUR zameriava na zlepšenie zamestnateľnosti a integrácie utečencov a hostiteľských komunít v Turecku na trhu práce. Inštitucionálnou podporou pre služby zamestnanosti sa posilňuje kapacita tureckého úradu práce v oblasti poskytovania poradenstva a pomoci pri hľadaní zamestnania a kapacita tureckého ministerstva rodiny, práce a sociálnych služieb v oblasti monitorovania vydávania pracovných povolení a poskytovania služieb zamestnanosti. Okrem toho turecké orgány dostávajú podporu na zvýšenie kapacity na posúdenie dopytu po zručnostiach vo vybraných provinciách s vysokým výskytom utečencov a na podporu činností zameraných na vytváranie pracovných miest a podnikanie.

Prostredníctvom Regionálneho trustového fondu EÚ zriadeného v reakcii na krízu v Sýrii sa niekoľko projektov zameriava na kľúčové oblasti, ako je výučba tureckého jazyka pre dospelých, osvedčovanie zručností a odborné poradenstvo, priraďovanie voľných pracovných miest, podpora MSP, podnikanie a tvorba pracovných miest atď.

Komunitné centrá financované z nástroja poskytujú aj rozsiahle spektrum služieb od kurzov odbornej prípravy po informačné služby a služby ohlasovania, kultúrne podujatia a podujatia na vytváranie sietí s cieľom zvýšiť odolnosť a samostatnosť utečencov a hostiteľských komunít. Okrem toho sa v januári 2019 uskutočnila konferencia o tom, ako poňať ráznejšiu reakciu na otázku rodovej rovnosti utečencov v Turecku, v súvislosti s prebiehajúcim projektom OSN zameraným na ženy (*UN Women project*), ktorého cieľom je posilniť práva a odolnosť sýrskych žien a dievčat a budovať sociálnu súdržnosť s hostiteľskými komunitami v Turecku.

Rodové aspekty projektov v rámci nástroja

Rodové hľadisko je dôležitým faktorom pri plánovaní projektov v rámci nástroja pre utečencov v Turecku. Intervencie v rámci nástroja sú zamerané na podporovanie rovnakých príležitostí pre mužov a ženy, ako aj pre chlapcov a dievčatá, kdekoľvek je to možné. Na účely monitorovania tejto situácie sa zhromažďujú údaje rozčlenené podľa pohlavia a v tejto oblasti sa vyvinuli niektoré osobitné opatrenia. Vynaložilo sa úsilie na zosúladenie opatrení v rámci nástroja s tematickými cieľmi v rámci akčného plánu pre rodovú rovnosť na roky 2016 – 2020. Patrí medzi ne boj proti násiliu páchanému na ženách a dievčatách, rovnaký prístup dievčat a žien ku kvalitnému vzdelávaniu a odbornému vzdelávaniu a odbornej príprave bez diskriminácie a podpora ženských organizácií a organizácií občianskej spoločnosti, ktoré pôsobia v oblasti rodovej rovnosti a posilnenia postavenia žien a dievčat. Nástroj spolupracuje s vykonávajúcimi partnermi s bohatými skúsenosťami v tejto oblasti, ako je Detský fond OSN (UNICEF), organizácia OSN Ženy a Medzinárodná organizácia práce (MOP). Napríklad UNICEF poskytuje základné sociálne služby deťom, najmä dievčatám a ženám a ich rodinám, pričom kladie dôraz na komplexnejšie chápanie rodových úloh v rodine a spoločnosti.

Riadenie migrácie

[53] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/call_for_expression_of_interest_-_socio-economic_support.zip

Z nástroja sa pokrývali náklady, ktoré vznikli v súvislosti s riadením návratu (doprava, zabezpečenie pobytu) 212 Sýrčanov a 1 076 štátnych príslušníkov, ktorí nepochádzajú zo Sýrie, ako aj logistickým vybavením a prácami na zariadeniach pre 750 osôb. Od augusta 2017 do konca septembra 2018 bola z nástroja financovaná pomoc poskytnutá 119 173 migrantom. Podpora EÚ v rámci nástroja takisto pomohla zvýšiť kapacitu tureckej pobrežnej stráže na vykonávanie pátracích a záchranných operácií. V roku 2018 bolo dodaných šesť záchranných člnov a 1 081 zamestnancov tureckej pobrežnej stráže bolo vyškolených v oblasti humanitárnych noriem. Oba projekty boli financované v rámci prvej tranže nástroja. Pre túto oblasť sa v rámci druhej tranže neplánujú žiadne osobitné rozpočtové prostriedky.

6. Monitorovanie a hodnotenie

Systém monitorovania a hodnotenia nástroja bol navrhnutý tak, aby sa postupne zaviedol do praxe.

Výsledkový rámec

Vo výsledkovom rámci nástroja je zohľadnená intervenčná logika nástroja. Tvorí ho strategický rámec nástroja, ako aj plánované opatrenia a ich logický rámec. Výsledkový rámec bol vypracovaný v období od augusta 2016 do marca 2017 po konzultácii s kľúčovými zainteresovanými stranami vrátane riadiaceho výboru nástroja, príslušných tureckých orgánov a útvarov Komisie. Konečné znenie návrhu bolo v marci 2017 predložené riadiacemu výboru.

Na základe výsledkov pilotnej fázy monitorovania a dokončenia procesov uzatvárania zmlúv bol výsledkový rámec v roku 2018 po konzultácii s prevádzkujúcimi zainteresovanými stranami ďalej zdokonalený a v novembri 2018 bola riadiacemu výboru nástroja predložená aktualizovaná verzia.

Monitorovanie a predkladanie správ na úrovni nástroja

Monitorovanie na úrovni nástroja sa začalo na jar 2017. Údaje z monitorovania sa získavajú na úrovni činností vykonávajúcich partnerov, a to na základe ich zmluvných povinností. Prvá žiadosť o údaje z monitorovania bola predložená v máji 2017 a po nej nasledovali tri pilotné cykly monitorovania a predkladania správ, ktoré sa takisto začali v roku 2017. Na 11. zasadnutí riadiaceho výboru bola predložená monitorovacia správa, ktorá zahŕňala výsledky nástroja až do 30. júna 2018[54].

Prvých niekoľko cyklov zberu údajov bolo navrhnutých ako pilotná fáza ukazovateľov pre výstupy výsledkového rámca. Ich úlohou bolo oboznámiť vykonávajúcich partnerov s požiadavkami na monitorovanie a predkladanie správ v rámci nástroja a otestovať uskutočniteľnosť navrhovaných ukazovateľov. Je dôležité poznamenať, že značná časť portfólia projektov v rámci nástroja bola zmluvne dohodnutá na konci roka 2017 a že vykonávanie zodpovedajúcich opatrení sa začalo až v roku 2018.

Údaje týkajúce sa ukazovateľov výsledkového rámca nástroja vykazujú vykonávajúci partneri verejným obstarávateľom, t. j. delegácii EÚ v Turecku, Regionálnemu trustovému fondu EÚ v reakcii na krízu v Sýrii (EUTF) a Komisii, pričom používajú jeden spoločný vzor na monitorovanie. Proces konsolidácie údajov je technicky podporovaný interným nástrojom IT (platforma na monitorovanie nástroja), ktorý umožňuje automatickú agregáciu, analýzu a vizualizáciu údajov. V súčasnosti prebieha záverečné testovanie platformy.

[54] Výsledkový rámec nástroja – monitorovacia správa

Verejní obstarávatelia a sekretariát nástroja sa usilujú o štandardizáciu procesov zhromažďovania údajov. Posudzovanie úrovne priraďovania konkrétnych výsledkov k opatreniam nástroja je rovnako problematické vzhľadom na rozsah a rozmanitosť intervencií a vzhľadom na počet zainteresovaných strán. V zásade je meranie úrovne dosahovania konkrétnych výsledkov nástroja naďalej náročné.

Technická pomoc pri monitorovaní

V máji 2017 bolo prijaté rozhodnutie Komisie o podpornom opatrení týkajúcom sa monitorovania, hodnotenia, auditu a oznamovania v rámci nástroja pre utečencov v Turecku[55]. Umožnilo sa tým zadávanie verejných zákaziek na technickú pomoc na účely podpory monitorovania a predkladania správ o rámci výsledkov nástroja a o konkrétnych financovaných intervenciách. V januári 2018 bola podpísaná zmluva o technickej pomoci na účely monitorovania a prebieha jej úplné vykonávanie. Zákazka sa skladá z dvoch samostatných častí. Prvá časť spočíva v podpore monitorovania na úrovni nástroja. Zahŕňa to pravidelné preskúmanie výsledkového rámca, preskúmanie východiskových a cieľových hodnôt a metód výpočtu ukazovateľov a súvisiacich usmernení. Tím technickej pomoci je takisto zodpovedný za podporu sekretariátu nástroja pri vykonávaní analýzy primárnych údajov monitorovania, ktoré sú zhromažďované štvrťročne prostredníctvom platformy na monitorovanie nástroja, a pri príprave monitorovacích správ nástroja. Druhá časť zákazky spočíva v podpore delegácie EÚ pri plnení jej povinností monitorovať činnosti/zmluvy financované z nástroja, a to vrátane overovania údajov prostredníctvom kontrol na mieste v prípade zmlúv v rámci priameho riadenia. Vzhľadom na rozsah niektorých intervencií v rámci nástroja a geografické rozšírenie činností potrebuje delegácia podporu pri kontrolách na mieste. Do konca decembra 2018 bolo dokončených 50 monitorovacích misií: v roku 2017 sa uskutočnilo 16 z nich (vrátane dvoch monitorovacích misií zameraných na výsledky) a 34 z nich bolo vykonaných v roku 2018 (z toho tri monitorovacie misie zamerané na výsledky a osem misií tímu technickej pomoci). Viac ako 35 % monitorovacích misií bolo zameraných na priame granty pre ministerstvá školstva a zdravotníctva v Turecku.

Monitorovanie všetkých opatrení financovaných v rámci plánov vykonávania humanitárnej pomoci vykonala Komisia, najmä terénni pracovníci Komisie v Turecku a pracovníci regionálnej kancelárie Komisie v Ammáne. Do novembra 2018 bolo dokončených 148 monitorovacích misií na úrovni projektu. Okrem ukazovateľov výsledkového rámca, v ktorom partneri predkladajú správy, sa pravidelne predkladajú správy o dodatočných ukazovateľoch týkajúcich sa ochrany, čo sa odráža aj v monitorovacej platforme pre monitorovanie na úrovni nástroja.

Hodnotenie

Dokončilo sa osem hodnotení nástroja na úrovni opatrení a portfólia a tri prebiehajú[56]. Okrem toho je dokončené jedno hodnotenie týkajúce sa nástroja a ďalšie dve prebiehajú. Hodnotenia sa týkajú najmä humanitárnej pomoci a pomoci poskytovanej v rámci Regionálneho trustového fondu EÚ v reakcii na krízu v Sýrii. V decembri 2018 Komisia začala strategické hodnotenie nástroja v polovici trvania, ktoré sa uskutoční v rokoch 2019 – 2020. Jeho cieľom je posúdiť využitie príspevku poskytnutého v rámci nástroja na prioritné oblasti vzdelávania,

[55] Vykonávacie rozhodnutie Komisie C(2017) 3378 final z 23. mája 2017 o podpornom opatrení týkajúcom sa monitorovania, hodnotenia, auditu a oznamovania nástroja v rámci nástroja pre utečencov v Turecku.

[56] Príklady: hodnotenie humanitárnej reakcie Európskej únie na utečeneckú krízu v Turecku v období 2016 – 2017; hodnotenie núdzovej záchrannej sociálnej siete financovanej GR ECHO v Turecku, november 2016 – február 2018; strategické hodnotenie Regionálneho trustového fondu EÚ zriadeného v reakcii na krízu v Sýrii v polovici trvania.

zdravotnej starostlivosti, sociálno-ekonomickej podpory a riadenia migrácie v období 2016 – 2019/20. Výsledkom by malo byť celkové nezávislé posúdenie priebežných výsledkov vzhľadom na určené ciele, spracovanie získaných skúseností a odporúčania na zlepšenie súčasných a budúcich opatrení v rámci nástroja.

7. Audit

Európsky dvor audítorov oficiálne začal svoj audit výkonnosti nástroja 17. októbra 2017. Záverečná správa Európskeho dvora audítorov bola uverejnená 13. novembra 2018. Audit bol zameraný na komplementárnosť pomoci nástroja, jej vykonávanie a monitorovanie a na vzorku desiatich humanitárnych projektov. Európsky dvor audítorov sa zameral na riadenie prvých niekoľkých projektov financovaných z nástroja a na dosiaľ dosiahnuté výsledky v rámci jeho humanitárnej zložky. Európsky dvor audítorov zistil, že v náročnej situácii nástroj umožnil rýchlo mobilizovať finančné prostriedky na zabezpečenie rýchlej reakcie, ale že existuje priestor na zvýšenie efektívnosti humanitárnych projektov, a to najmä projektov hotovostnej pomoci, a že nástroj by mal zabezpečiť optimálnu hodnotu za vynaložené prostriedky[57]. Komisii adresoval rad odporúčaní, ktoré Komisia v plnej miere prijala a už ich vykonáva, najmä pokiaľ ide o presun intervencií do rozvojovej pomoci (pozri Programovanie).

8. Komunikácia a zviditeľnenie

Zviditeľnenie a komunikácia patria medzi kľúčové priority od úplného začiatku fungovania nástroja. Nástroj je hlavným prostriedkom, ktorým EÚ vyjadruje, že naďalej prejavuje utečencom a hostiteľským komunitám v Turecku silnú podporu. Komunikačná stratégia z roku 2017 zostáva všeobecným rámcom pre komunikačné činnosti s cieľom zvýšiť viditeľnosť opatrení financovaných z nástroja.

V roku 2018 sa uskutočnilo niekoľko činností zameraných na zviditeľnenie, medzi ktoré patrila návšteva európskych novinárov a zástupcov členských štátov v Istanbule a Gaziantepe v novembri 2018 a ktorá mala rozsiahly mediálny ohlas. Súčasťou cesty bolo mnoho návštev na miestach, v ktorých sa realizujú projekty financované z nástroja, ako aj slávnostné otvorenie uvádzajúce projekt v kontexte sociálno-ekonomickej podpory. Okrem toho delegácia EÚ v Turecku nadviazala na podporu zviditeľnenia činnosti spoluprácu s tureckým Červeným polmesiacom a futbalovým klubom Galatasaray, v rámci ktorej sú sýrske a turecké deti v kontakte so slávnymi futbalovými hráčmi počas tréningu a potom sledujú zápas na národnej úrovni. Akciu v médiách sledovalo 100 miliónov ľudí a dve videá boli zdieľané prostredníctvom kanálov sociálnych médií delegácie[58].

V Turecku a v Európe sa konali aj kľúčové podujatia a slávnostné otvorenia, ktoré boli zorganizované v spolupráci s humanitárnymi partnermi. V júli sa v spolupráci s Detským fondom OSN (UNICEF) uskutočnila na letisku v Bruseli výstava s názvom „Vzdelávanie – naša budúcnosť“, na ktorej boli prezentované fotografie detí utečencov využívajúcich príspevok EÚ financovaný programom podmienečného prevodu hotovosti na vzdelávanie (CCTE) v Turecku. Výstava získala rozsiahle mediálne pokrytie tak v Turecku, ako aj v Európe, s počtom 260 000 zdieľaní v sociálnych médiách. V septembri 2018 sa v rámci Svetového potravinového programu (WFP) začala komunikačná kampaň s názvom *Incredible*

[57] Správa Európskeho dvora audítorov: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_27/SR_TRF_SK.pdf

[58] 180 tisíc pozretí na FB, 65 tisíc vzhliadnutí na Twitteri, tisíc lajkov na YouTube a 6 tisíc fanúšikov na Instagrame.

Ordinary financovaná z prostriedkov EÚ, ktorá je zameraná na zvýšenie informovanosti o programe núdzovej záchrannej sociálnej siete (ESSN) medzi občanmi EÚ. Vplyv tejto podpory bol predstavený verejnosti EÚ prostredníctvom výstavnej kampane*#IncredibleOrdinary* v Paríži, Miláne, Varšave, Berlíne a Amsterdame, na ktorej boli dokumentované príbehy ôsmich rodín utečencov využívajúcich tento program. Rodiny vlastnými slovami vysvetľujú, aký mimoriadny význam pre ne mala podpora v rámci ESSN, poskytujúca im zdanlivo obyčajné veci[59].

Bolo vytvorených 25 videí na podporu projektov, ktoré majú vzbudiť ľudský záujem o utečencov, ktorí majú šancu povedať svoj príbeh. Videá boli zverejnené na kanáloch delegácie a Komisie na YouTube a zdieľané pri viacerých príležitostiach prostredníctvom kanálov sociálnych médií[60]. Na jeseň minulého roku vysielala platforma Euronews AidZone v celej Európe epizódu o zdravotníckych službách financovaných z prostriedkov EÚ určených pre sýrskych utečencov postihnutých konfliktom[61].

Komisia okrem toho vydala päť tlačových správ a delegácia vydala ďalších 17. Členom riadiaceho výboru boli štvrťročne distribuované informačné bulletiny o aktuálnych činnostiach nástroja, ktorých súčasťou je aj výber videomateriálov. Zverejnené boli aj články a blog s príbehmi zaujímavých ľudí[62] a návštevy z EÚ na vysokej úrovni v súvislosti s projektmi financovanými z nástroja si získali značný mediálny ohlas.

9. Záver a ďalšie kroky

Operačné krytie prvej tranže nástroja bolo v plnej miere zazmluvnené a do marca 2019 bolo vyplatených viac ako 2 miliardy EUR. Významný pokrok sa dosiahol pri mobilizácii druhej tranže, pričom bola viazaná suma 1,2 miliardy EUR, zazmluvnených bolo 450 miliónov EUR a do marca 2019 bolo vyplatených 150 miliónov EUR. Nástroj naďalej poskytuje utečencom a hostiteľským komunitám v Turecku tak veľmi potrebnú pomoc. Ďalej budú nasledovať tieto kroky:

- účinné vykonávanie všetkých projektov v prospech utečencov a hostiteľských komunít v súlade so zásadami správneho finančného riadenia,
- realizácia druhej tranže s uskutočnením projektov do polovice roka 2025,
- plne funkčný vybavený monitorovací systém,
- pokračovanie komunikačných činností nástroja,
- pravidelné zasadnutia riadiaceho výboru. Ďalšie zasadnutia sú naplánované na jar a na jeseň 2019.

[59] Webová stránka kampane *Incredible Ordinary* a príklad z praxe: https://www.incredibleordinary.org/ https://www.youtube.com/watch?v=80IhP3g4PiY&list=PL3xTi8eO-wuv5sFdgYdrGeI-DK7FtZz2f

[60] Vyhradený kanál delegácie na YouTube s príkladmi videí:
https://www.youtube.com/channel/UC6FP0xxlSG8xtesxTG_xjkg
https://www.youtube.com/watch?v=ofRVziiCVss
https://www.youtube.com/watch?v=BR6AgSF8AJ4
https://www.youtube.com/watch?v=McaZl5tZAOM
https://www.youtube.com/watch?v=HQXZUPgl6Hk

[61] Epizóda platformy Euronews AidZone: https://youtu.be/Sq3xkKXjBoc

[62] https://www.avrupa.info.tr/en/news/looking-inspiration-start-over-7487
https://www.avrupa.info.tr/en/learning-language-key-new-life-7410